

Kahramanmaraş

Şanlıurfa

Burhanettin Duran

bduran@setav.org

Diyarbakır

Adana

Malatya

Osmaniye

Hatay

Adıyaman

Hamide Aydın/AA

Kilis

Gaziantep

DEPREM VE BÜYÜK SİYASET

İçinde olduğumuz günler, milletçe hep birlikte krizi yönetme dönemidir. Yaralarımızı sarma ve şehirlerimizi yeniden imar etme günleridir. Bir daha bu tür felaketlerin olmaması için ülkemizin şehirlerinde başlatılan köklü ve kapsamlı dönüşümlerin tamamlanması gerektiği ortada. Ancak ilk günlerden depremi ideolojik rekabetin konusu yapanların, ağır bir ahlaki kriz içerisinde olduğunu düşünüyorum.

Ülkemiz 6 Şubat 2023'te 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki depremle sarsıldı. Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana,

Adıyaman, Malatya, Osmaniye, Hatay, Kilis ve Elazığ'da yaşanan büyük felakette on binlerce canımızı kaybettik ve yüz bini aşan yaralımız var. Yüreğimize ateş düştü. Milletimizin başı sağ olsun. Ülkemizin yaşadığı en büyük felaketin etkilediği 11 ilimizdeki vatandaşlarımıza yardım için devlet kurumları, TSK, belediyeler, sivil toplum kuruluşları

ve vatandaşlarımız seferber oldu. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vurguladığı gibi "Gün; 85 milyon tek yürek, tek bilek olma günüdür." Ayrıca, bu "4. Seviye" afette 80'i aşkın ülke, Türkiye'nin acısını paylaşarak, yardım için harekete geçti.

1999 Marmara Depremi'ni Adapazarı'nda yaşadım. Yıkılmış binaların başında, canların kurtarılması için beklemenin ne kadar ağır bir çaresizlik olduğunu biliyorum. Artçı depremlerin, gece yarısı gelen o korkunç gürültüyü hatırlatarak, yüreğimizi nasıl sıkıştırdığını hiç unutmadım. Yardım için yollara düşen insanımızın cömertliği, hatıralarım arasında apayrı bir yere sahip.

Felaketin travmalarının iyileştirilmesinin ne kadar süre aldığı da hâlâ zihnimde. Bu büyük felakette, devlet kurumlarının arama kurtarma faaliyetlerinde gösterdiği hızlı müdahale önemliydi. Kabinenin deprem illerinde görev başında olması, beklenendi. Yine, tüm siyaset kurumunun bu acı günde dayanışma göstermesi de ayrıca değerliydi. Kurumlarımızın kriz yönetiminde etkili olması, tüm Türkiye'nin hep birlikte sahipleneceği bir sonuç olacaktır.

Felaket günleri aynı zamanda imtihan zamanlarıdır. Deprem travmasını yaşayan vatandaşlarımızın acısını paylaşmak, yaralarını sarmak birinci öncelik olmalı. Bugünden söylemekte fayda var; içinde olduğumuz günler, milletçe hep birlikte krizi yönetme dönemidir, yaralarımızı sarma ve şehirlerimizi yeniden imar etme günleridir.

Bir daha bu tür felaketlerin olmaması için ülkemizin şehirlerinde başlatılan köklü ve kapsamlı dönüşümlerin tamamlanması gerektiği ortada. Ancak ilk günlerden depremi ideolojik rekabetin konusu yapanların, ağır bir ahlaki kriz içerisinde olduğunu düşünüyorum.

İlk Aşamada Devlet Reaksiyonu

Kahramanmaraş'taki hummalı çalışmaları gördükten sonra ülkemizin yaralarını hızlıca saracağına dair inancım güçlendi. Devlet ve milletin deprem bölgesine yardım seferberliğinin ivmesi giderek artıyor. Çadır ve konteyner kentler kurulmaya devam ediyor. İhtiyaçların fevkinde bir yere ulaşan bu yardımların etkin dağıtımı, başlı başına bir konu haline geldi.

Kahramanmaraş'ta gördüklerimizden yola çıkarak afet yönetimi ile ilgili bazı tespitlerimi paylaşmak istiyorum. Deprem sonrasında kısa, orta ve uzun vadeli etkin bir süreç yönetimi gerekiyor. Hızlı bir toparlanma için sorunlara acil cevapların üretilmesi, şehir hayatının normalleştirilmesi ve şehirlerin güvenli gelecek planlaması için bütün çalışmaların aynı anda ve koordineli olarak yapılması gerekiyor.

Aile ve bireylere psikolojik destek, yaralıların protez ihtiyaçları, dağılan ailelerin rehabilitasyonu yine kısa vadede en önemli konular. Şehir merkezlerindeki sosyal yaşam alanlarının toparlanması, fabrikaların üretimlerine yeniden başlaması, okullarda eğitimin güvenli şartlarda sağlanması ve böylece deprem bölgelerinde kademe kademe hayatın normalleştirilmesi yine kısa-orta vade süreç yönetiminin parçası. İşte Cumhurbaşkanı Erdoğan, hem deprem gören şehirleri tek tek ziyaret ederek afet yönetiminin koordinasyonunu sağlıyor hem de süreç ile ilgili yeni kararları kamuoyu ile paylaşıyor. 3 aylık OHAL uygulaması, kısa vadeli afet yönetim sürecinin güvenli ve etkin şekilde yürütülmesi için kullanılacak. Türkiye bu depremin yaralarını sarabilecek devlet, özel sektör ve sivil toplum kapasitesine sahip.

Orta ve ağır hasarlı binaların yıkılması, sağlam zeminli yeni yerleşim yerlerinde kalıcı konutların planlanması ve inşaatlarına başlanması, merkezlerde yıkılan binaların yerlerinin yeşil alana çevrilmesi, deprem sebebiyle ayrılanların şehirlerine geri dönüşü gibi konular, 3 ay ve 1 yıl arası orta vadede yapılacaklar arasındadır. Deprem bölgesine yapılacak yeni binaların afet odaklı bir şehir planlama ve uygulama sürecinin ürünü olabilmesi için mevcut afet bilincinin hiç kaybedilmemesi elzem. Şehir merkezleri için radikal imar kararları almak kısa vadenin, uygulaması da elbette orta ve uzun vadenin konusu olmalı. Hızlı bir toparlama gerekli ancak uzun vadeli afet yönetimine uygun kararlar alınarak bu temin edilmeli. Şehirlerin yeniden imarında devlet-belediye-vatandaş arasındaki ilişki, deprem bilinci canlı tutularak oluşturulmalı.

Öncelikle 11 ilimizde, sonra ülkemizdeki tüm muhtemel afet bölgelerinde, kamu otoritesi ve sivil toplumumuz afetlere hazır olmayı, eğitimden kentsel dönüşüme kadar uzayan bir hayat tarzına çevirmeli. 2023 seçimlerinin sert rekabet gündemi, hepimizin geleceğini ilgilendiren afet yönetimini gölgeleme riskine sahip. Bu kadar geniş alanda gerçekleşen ve hem ülkemizde

hem de uluslararası medyada "asrın felaketi" olarak nitelenen depremi, seçimler için kullanmaya çalışacak siyasetçilere, milletimiz tepkisini sandıkta gösterecektir. Yapılması gerekenler için öneri ve eleştiri getirmek ile "sorumluyu işaret ediyorum" derken, milletin acısını istismar etmek arasında ince bir ayrım var. Muhalefetin bazı temsilcileri çok hızlı şekilde bu sınırı geçtiler.

Depremin Siyaseti Olur mu?

Cumhuriyet tarihimizin en büyük felaketinin ardından yaralarını sarmak ve yıkılan şehirlerimizi yeniden inşa etmek için bu dayanışma ruhunu canlı tutmaya mecburuz. Yardımlar kesilmemeli; aksine deprem bölgesindeki insanlarımızın güncel ihtiyaçlarına göre cevap veren dinamik bir modelle yürütülmeli.

Ülke genelinde afetlere hazırlıklı olma bilincini pekiştirerek, şehirlerimizi bu bilincin ışığındaki politikalarla yeniden yapılandırmalıyız. Deprem bölgesindeki TOKİ konutlarının hiçbirisinin yıkılmamış olması elimizdeki olumlu verilerden birisi.

Kuşkusuz 14 milyonu etkileyen bu büyük felaketin Türkiye'ye çok yönlü etkileri olacak. Siyaset ve medyanın devleti, hükümeti ve karar alıcıları eleştirmesi kaçınılmaz. Hem afetlere hazırlığın hem de afet sonrası yönetimin performansının değerlendirilmesi siyasetin alanındadır. Muhalefetin iktidarı sorgulamalara tabi tutması da normal. Yakınlarını kaybeden depremlerde vatandaşlarımızın öfkesi önünde saygı ile eğilmek durumundayız. Siyasetçi bu öfke ile yüzleşmek ve acıları dindirmek için elinde geleni yapmakla sorumlu.

Ancak Kahramanmaraş merkezli iki depremden sonraki süreçte, üç hususta aşırı bir savrulmanın yaşandığını görüyorum:

1. Sosyal medya yalanları,
2. Suriyelilere yönelik temelsiz ve ırkçı suçlamalar,
3. Devleti ve kurumlarını düşmanlaştıran yıkıcı siyasi söylemler.

Bu kadar geniş alanda gerçekleşen ve "asrın felaketi" olarak nitelenen depremi, seçimler için kullanmaya çalışacak siyasetçilere, milletimiz tepkisini sandıkta gösterecektir. Yapılması gerekenler için öneri ve eleştiri getirmek ile milletin acısını istismar etmek arasında ince bir ayrım var. Muhalefetin bazı temsilcileri çok hızlı şekilde bu sınırı geçtiler.

Bu üç husus kimi zaman muhalefet ve yabancı medyanın Cumhurbaşkanı Erdoğan karşıtlığı ile birleştirilerek, önümüzdeki seçimler için “yeni bir siyasi öfkeye” dönüştürülmeye çalışılıyor.

Yasın ardından yıkıcı bir öfke selinin gelmesi isteniyor. Hastane ve barajların durumundan askerin yardımlardaki rolüne, yağmacılara ve Suriyeli sığınmacılara kadar çok sayıda yalan, sosyal medyada cirit atıyor. İnsani duyguları sömüren bu kampanyanın FETÖ ve PKK çevreleri tarafından köpürtülmesi de cabası.

Büyük bir felaketin arkasından normal zamanda milletimize en ağır zararı veren yapıların kendilerini bu şekilde meşrulaştırması beklenemez. Deprem sebebiyle yükselen öfkeyi bizimle birlikte aynı felaketi yaşayan Suriyelilere yönlendiren bazı siyasetçilerin bu ülkede düşmanlık ettiği ortada.

11 ilde gerçekleşen iki depremin yıkıcılığı ortada iken “asrın felaketi” denilmesini “algı operasyonu ile olayı çok fazla büyütüp, sorumluluktan kurtulmak” ile açıklamak da ülkemize ve milletimize haksızlık. CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, birlikte hareket ettiği sağ parti genel başkanlarından farklı olarak bu felaketten sonra bile Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmeyerek “siyaset” yaptığını sanıyor. Bu, partizanlık ve kendini marjinalleştirmek... Halbuki hem felakete karşı dayanışma göstermek hem de iktidarı eleştirmek mümkündür. Kılıçdaroğlu, bu yaklaşımını gelen tepkilerle yumuşatsa bile çizgi olarak HDP’ye daha yakın duruyor.

HDP Eş Genel Başkanı Sancar da afet yönetimini eleştirirken şu cümleleri kurmaktan çekinmiyor; “Bu iktidarın yaptığı en iyi şey kötülüğü örgütlemektir. Bu iktidarın becerisinin en yüksek olduğu alan kötülüğü organize etmektir.”

İlginç, Sancar, iktidarı “organize kötülük” olarak nitelerken, terör örgütü PKK/KCK’nın deprem sonrası aldığı eylemsizlik kararını, “önemli bir adım” bulmayı da ihmal etmiyor. Sistem tartışması yapabilir, siyasetçileri eleştirebilirsiniz. Ancak öfkeyi, devleti ve kurumlarını düşmanlaştırmak için kullanmanın adı siyaset yapmak değil. Radikalizm, marjinalizm ve yıkıcılık...

Asrın Felaketi ve Yaklaşan Seçimler

Siyaset kurumunun 2023 seçimlerini çok kritik görmesi sebebiyle seçim kampanyalarının sert bir kutuplaşma ve suçlamaya sahne olması bekleniyordu. Depreme verilen ilk siyasi tepkilerin de etkisiyle kampanyaların çok daha sert geçeceği anlaşılıyor. Seçim dönemi kutuplaşması kaçınılmazdır ancak mevcut gidişatin tehlikesi, depremden alınan derslerin çekişme sırasında kaybedilmesi ihtimalidir. İktidar ve muhalefeti ile tüm siyaset kurumunun temel

 Cumhurbaşkanı Erdoğan Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından geldiği Adıyaman’da çadır kenti ziyaret etti. (Murat Kula/AA, 10 Şubat 2023)

Deprem ve siyaset ilişkisini en erken sorunsallaştıran CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu oldu. Daha afetin ikinci gününde “yaşananlara siyaset üstü bakmayı, iktidarla hizalanmayı reddettiğini” ve Cumhurbaşkanı Erdoğan ile “hiçbir zeminde buluşmayacağı” söyledi. Sosyal medyadaki öfke ve kutuplaşma dilini benimsedi. Bu marjinal tavra altılı masadaki ortakları bile destek vermedi.

ödevi hem deprem bölgelerini ayağa kaldırmak hem de ülkemizi bütün boyutlarıyla risk ve afetlere hazırlamaktır.

Deprem ve siyaset ilişkisini en erken sorunsallaştıran CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu oldu. Afetin ikinci gününde Hatay’dan yayımladığı video ile “yaşananlara siyaset üstü bakmayı, iktidarla hizalanmayı reddettiğini” ve Cumhurbaşkanı Erdoğan ile “hiçbir zeminde buluşmayacağını” söyledi. Sosyal medyadaki öfke ve kutuplaşma dilini benimsedi. Bu marjinal tavra altılı masadaki ortakları bile destek vermedi. Sadece Demirtaş, Kılıçdaroğlu’na “güçlü bir siyasi duruş” övgüsünde bulundu. Depreme karşı milli dayanışma için bile olsa Erdoğan ile görüşmek “siyaset üstü” bir tavır mı olurdu? CHP’nin siyasi duruşunu zayıflatır mıydı? Bu soruların da cevaplarının da artık bir anlamı yok. 21 Şubat’ta tekrar “siyaset üstü” tartışmasını tazeleyen Kılıçdaroğlu, depremin ilk günlerinde durumu “parti-zanca” ele alma eleştirisinden hiç kurtulamayacak. Tıpkı sosyal medyadaki yıkıcı dezenformasyon kampanyaları gibi. Zira Kılıçdaroğlu, “nasıl olsa iş buraya varacak, önce ben başlatayım” tavrını takınarak, mevcut kutuplaşmanın fitilini ateşledi.

“Siyaset üstü” tabiri “devlet ve milletin yüksek menfaatleri karşısında parti çıkarlarını öne çıkarmamak” anlamında kullanılır. Yıpranmış bir tanımlama olsa bile aslında siyaset yapmayı dışlamaz. Millî güvenlik çıkarlarını gözeterek daha sorumlu bir muhalefet yapmayı öngörür. Seçim döneminde deprem suçlamaları üzerinden kaybedilmemesi gereken bir gerçeklik var. O da afetlere muhatap olan ve deprem kuşağındaki ülkemizi gelecekteki risk ve afetlere hazırlamak zorunda olmamız. Bu çok kapsamlı hazırlık için bireyden topluma, devlete ve tüm siyasete uzanan yaygın bir mutabakatı gerektiriyor. Beton kalitesinin denetiminden zemin etüdüne, kolon kesmeme bilincinden acil kentsel dönüşümlere varan uzun bir liste var önümüzde. Bunun için seçim döneminde partiler ve adaylar, bir yandan rekabet ederken diğer yandan “büyük siyasette” uzlaşmalı.